

Náš List

Neodvisno politično glasilo za Slovence

Izhaja vsako soboto, ako je ta dan praznik, pa dan poprej. Velja za celo leto 8 K, za pol leta 4 K, za četrt leta 2 K. — Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istočasno vposlane naročnine se ne ozira. — Posamezne številke po trafikah po 10 vin. brez priloge, s prilogo po 16 vinarjev.

Z mesečno prilogo
Slovenska Gospodinja

Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo „Našega Lista“ v Ljubljani. Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo je v Kamniku, kamor naj se izvoli pošiljati naročnino in reklamacije. — Oglasi se računajo tristopna petit-vrsta po 12, 10 in 8 vin. za 1-, 2- oz. 3krat, za večkrat izdatno znižane cene.

Vsebina: K štiridesetletnici ljudskošolskega zakona. — Krščanstvo in narodna samostojnost. — Politične vesti. — Iz slovenskih dežel: Železniška nesreča pri Pesnici. Razno. — Kranjsko: Razno. Podlistek: Mali lord.

K štiridesetletnici ljudskošolskega zakona.

Včeraj 14. maja je minilo štirideset let, odkar je v veljavi sedanji ljudskošolski zakon. S tem zakonom se je postavil nekaj mejnik mračnjastvu, ki je dotedaj vladalo v poučevanju. Da je imel novi ljudskošolski zakon že ob rojstvu nebroj sovražnikov, je umevno, ako primerjamo prejšnji zakon oziroma prejšnje šolske razmere z njim.

Leta 1855 se je sklenila v verskih rečeh pogodba z vrhovnim poglavarjem katoliške cerkve, papežem, glede verskih reči in v tej pogodbi, ki se imenuje tudi konkordat, se je določilo tudi poučevanje v šolah. Glavni predmet je bil verouk in vse nadzorovanje je izvrševalo duhovništvo. Prvi nadzornik je bil župnik, drugi takorekoč okrajni nadzornik dekan in deželnega nadzornika je imenoval vsakokratni škof, seveda tudi duhovnika. Duhovniki so po takratnem zakonu imeli dolžnost in pravico skrbno nadzorovati, da se pri kakem učnem predmetu ni kaj takega učilo, kar bi nasprotovalo katoliški veri. Nastavljeni so bili le v veri trdni in izkušeni možje, drugoverec se ni smel nastaviti za noben predmet, tudi v srednjih šolah ne. Ako se je kak učitelj zagrešil proti veri, je bil takoj odstranjen.

Mali lord.

Angleški spisal F. H. Burnett.

(Dalje.)

Nato sta se z mr. Hobbsom resno in natančno pomenila o političnem stališču te zadeve. Ko je častivredni trgovec prestal prvi strah, se je dokaj milejši pokazal, nego se je pričakovalo. Kar je vedel in znal, je storil, da vzame stvar od dobre strani in zato je veliko vpraševal. Ker mu je Cedrik le malo vprašanj mogel odgovoriti, je skušal to sam storiti, in ko je bil enkrat v teku, je pripovedoval o dednem pravu, grofovskih naslovih in rodbinskih zakonih, reči, ki bi pri mr. Havishamu vzbudile veliko začudenje.

Mr. Havisham je sploh doživel veliko čudenega. Celo svoje življenje je prebil na Angleškem in ameriške navade in ljudje so mu bili popolnoma tuji. Skoro štirideset let je bil pravni zastopnik rodbine grofa Dorincourta, poznal vse razmere in posestva znotraj in zunaj ter je občutil na svoj hladni način nekako zanimanje za malega dečka, ki postane enkrat gospodar vsega premoženja. Vsa razočaranja, ki sta jih starejša sinova pripravila očetu, je z njim vred doživel, videl je ogorčenje starega grofa vsled ženitve kapitana Cedrika in vedel, kako je grof sovražil mlado vdovo in s kako grenkimi, osornimi besedami je govoril o nji. V njegovih očeh

Po konkordatnem šolskem zakonu se je smelo poučevati učence po njih stanu in poklicu. Nikomur se ni smelo vcepiti več znanja, nego ga je potreboval za svoje življenje, torej pouk ni presegal najpotrebnejšega elementarnega znanja, namreč čitanja, pisanja in računstva, kajpada poleg verouka, ki je bil itak glavni predmet in se je vso važnost in sodbo o zmožnostih učenca polagalo nato, da je znal dobro verouk; vse drugo je bilo stranska stvar.

Temu zakonu se je zdelo jako nevarno, dati učencem možnost, da bi se na podlagi dobjenega pouka mogli nadalje izobraževati ali samostojnejše misliti, ampak zahtevalo se je, da se učencem vtepe v glavo le take stvari, ki so za ljudi njih stanu in poklica potrebne in koristne. Zlasti se je malo poučevalo o naravoznanstvu in prirodnih prikaznih, ki so se dale razlagati kot posledice gotovega procesa v naravi. Zgodovina, zlasti srednjeveška se niti na srednjih šolah ni smela poučevati tako kakor se je v resnici vršila. Zakon je le to zahteval, da se mora učence vzgojiti za dobre katoličane in dobre podanike!

V primeri z navedenim zakonom je bil torej novi ljudskošolski zakon z dne 14. maja l. 1869 naravnost vzoren. Sicer ne moremo reči o njem, da je bil svobodomiseln in da bi dovoljeval prosto, resnično razlago vseh učnih predmetov, zlasti zgodovine in naravoznanstva, toda pridobitev je bila vendar velikanska, iztrgal je ljudsko šolstvo iz duhovniškega nadzorstva in si je država odslej pridržala — izvzemši verouk — vso ingerenco na šolo. Šele s tem zakonom so postali prejšnji mežnarji in ponižni sluge gospoda župnika učitelji in so mogli

je bila enkrat za vselej neizobrojena Amerikanka, ki je zvalila njegovega sina v mrežo, ker je vedela, kakšne rodbine je, in tudi mr. Havisham je bil tega mnenja, kajti v svojem življenju je izpoznal veliko podkupljivih in trezno računajočih ljudi. Na Amerikance pa sploh ni dal veliko.

Ko ga je voznik po prihodu v New-Jork pripeljal v oddaljeno siromašno ulico in pred malo hišo, se je zgražal, kajti da bi bil prihodnji gospodar na gradu Dorincourt in Windham Towers in Chorlworth in vseh drugih velikanskih posestev tukaj rojen in vzrasel, je žalilo tudi njegovo samoljubje.

Bil je zelo radoveden, kakšna sta mati in sin in pred tem snidenjem mu je bilo tesno pri srcu. Bil je ponosen na znamenito staro rodbino, katere zadeve je kakor svoje upravljal že dolgo vrsto let in zelo mučno mu bi bilo, da bi se moral pogajati z nizko mislečo, pohlepno žensko, ki ni imela zmisla za stan in čast umrlega soproga. Saj je šlo za staro ime in za sijajno, do katerega je imel mr. Havisham kljub treznosti in hladnemu značaju visoko spoštovanje.

Ko ga je Mari pripeljala v majhen salon, se je kritično ozrl okrog sebe. Oprava je bila preprosta, toda prijetna, nikjer ni bilo brezokusnih, cenih igrač in slik na stenah; kolikor je bilo okraskov, je kazalo umetniški razum in

posvetiti vse svoje moči šoli. Res da so bili kot orglavci še precej odvisni od duhovnikov, toda, če povemo, da se je poprej gledalo pri usposobljenostnem izpitu največ na to, da je učitelj znal dobro orglati, si moremo misliti, da so duhovniki takrat najprej zahtevali dobrega orglavca in šele v drugi vrsti učitelja. Koliko se je v tem oziru že danes izpremenilo in bi se lahko še bolj, ko bi bili učitelji primerno plačani.

Z velikim veseljem so torej vsi za izobrazbo in napredek vneti ljudje pozdravili novi ljudskošolski zakon. Priznamo, da ima ta zakon vrline, toda ima pa tudi svoje napake. Ena glavnih napak je tajna kvalifikacija. Ako ima učitelj še tako proste roke, vendar je le na milost in nemilost izročen svojemu nadzorniku, ki ga kvalificira, kakor se njemu zdi, ne da bi imel učitelj vpogleda v kvalifikacijo. Mnogokrat zadostuje osebna antipatija, ki jo ima nadzornik do učitelja ali morda tudi le zahrbtno denuncijantstvo in učitelj dobi črno piko, bodisi da je potem še tako vesten in večak v svoji stroki. Ravno v tej dobi, ko odločujejo klerikalei usodo učiteljstva na Kranjskem, se in se bo občutila tajna kvalifikacija. Klerikalni nadzornik bo lahko učitelja tako kvalificiral, kakor se bo njemu zdelo in pri oddaji boljših služb bodo že klerikalei zato skrbeli, da se bo njih pristaše bolje kvalificiralo, ker bodo potem lahko rekli: temu se ni krivica zgodila, saj je bil slabše kvalificiran nego naš pristaš, ki je dobil službo.

Tajna kvalifikacija je torej naravnost madež v tem zakonu in čas bi že bil, da se odpravi, kajti učitelju ni toliko časa svoboda zajamčena, dokler ne bo njegova kvalifikacija

precej malenkosti, katere je izdelala ženska roka, je napravljalo sobo udobno.

„Doslej nič slabega,“ si je rekel stari gospod, „to je pa najbrž odločeval kapitanov okus.“

Ko je pa gospa Errol stopila v sobo, si ni mogel drugače misliti, nego da je tudi njen okus bil merodajen. Ko bi ne bil tako hladnega, kupčijskega značaja, bi najbrž ne mogel skriti svojega presenečenja pri njenem pogledu. V priprosti črni obleki, ki se je tesno oklepala nežnega telesa, je veliko poprej izgledala kot mlado dekle kakor pa mati sedemletnega dečka. Obrazek ji je bil lep in v velikih rujavih očeh se je zrcalil pogled poln nedolžnosti in iskrenosti, pri tem pa tudi neizrekljive žalosti, ki je ni minila, odkar ji je ljubljeni soproga umrl. Cedrik se je navadil na žalostne oči in včasih jih je vendar videl veselo zabliščati, to pa le tedaj, če se je igral z njo ali kramljal ali kaj posebno modrega rekel ali rabil kako dolgo tujo besedo, ki jo je pobral iz Hobbsovih časopisov. Rad je rabil dolge tujke in bil vesel, če se mu je mati smejala, čeprav ni razumel, kaj najde na njih smešnega, kajti njemu je bilo jako resno vse.

Odvetnik se je v svoji dolgi praksi naučil čitati z obrazov in je vedel na prvi pogled, da sta se z grofom v svojih slutnjah zelo, zelo varala. Mr. Havisham ni bil nikoli oženjen, niti

javna, da bo lahko vsak učitelj imel pogled v njo.

In še nekaj je, kar si morajo zlasti kranjski učitelji želeli. Ako ima država popolno nadzorstvo nad šolo, naj tudi prevzame plačevanje učiteljev, da ne bodo odvisni od klerikalnega deželnega šolskega sveta. Prvič bi se jim plače zvišale vsaj toliko, da bi mogel učitelj stanu primerno živeti, drugič bi pa odpadel sedanji gospodar, ki našemu učiteljstvu kruh reže. Da, naš učitelj bi bil pod birokratično nemško vlado, bodisi da je tudi klerikalna, tisočkrat bolj svoboden nego je pod sedanjim deželnim šolskim svetom, v katerem komandira dr. Lampe, najhujši sovražnik učiteljev in kateremu bosta pomagala profesor Jarc, ki zna tako spretno zagovarjati ostudno korupcijo klerikalnega tiranstva, in pa disciplinirani tovariš Jaklič. Značajnim mlajšim učiteljem, ki si ne bodo dali komandirati političnega prepričanja in rezati kruh od kakega dr. Lampeta, ne kaže drugega, nego pobegniti na Štajersko, kjer jim bodo najbolj zagrizeni Nemci v Avstriji pravičnejši, nego rodni bratje.

Čeprav se torej napredno učiteljstvo veseli slavlja ljudskošolskega zakona, vendar mu ta veseli spomin zagreni misel, da je po štiridesetih letih takorekoč zopet prišel pod klerikalno komando, da ga hoče duhovščina zopet zaslužniti in spraviti na stališče mežnarja. Takratni učitelji so to lahko prenašali, ker res niso bili niti na plači niti na ugledu dosti na boljšem, včasih še na slabšem, toda danes se mora svobodnemu, naprednemu učitelju v srcu milo storiti, ko vidi, kako se z njim ravna in boleti ga mora še tembolj, da je nova šola zredila mu take tovariše, ki za skledo leče prodajajo svoje prepričanje. V njih mora videti takratne mežnarje, če hoče ali noče, in v sramu se povprašuje: Ali je prešla doba štiridesetih let nove šole mimo kranjskega učiteljstva brez izpremembe?!

Kršćanstvo in narodna samostojnost.*)

Kmalu bo minulo pol stoletja, odkar so v Damasku Turki preganjali kristjane in ravnali z njimi prav kot s klavno živino. Vlačili so jih iz hiš in morili na cestah. Mnogokrat je Turek kristjanu dejal: „Zataji Kristusa, postani mohamedan, in podarim ti življenje.“ Tu ali tam se je kak kristjan dal premotiti obljubi. Izjavil je, da odpade od Kristusa, jecljal je za Turkom

Prejeli smo ta spis od slovenskega duhovnika ter ga na njegovo željo — in ker hočemo vsakemu dati prosto besedo — priobčujemo v celoti. Ured.

kedaj zaljubljen, toda zdaj je občutil, da se je to mlado bitje s sladkim glasom in žalostnimi očmi poročilo s kapitanom Errolom, ker ga je z vso silo svoje ženske duše ljubilo in da ni niti hip mislila nato, čigav sin je. In vedel je tudi, da mu ne bo delala težkoč in da najbrž ta mali lord Fauntleroy ne bo delal rodbini toliko skrbi kakor se je pričakovalo. Kapitan je bil lep človek, mati je bila zelo lepa, morda je bil torej tudi dečko.

Ko je gospe Errol povedal, čemu je prišel, je obledela kakor zid.

„Oh,“ je tiho rekla, „ali ga bo treba ločiti od mene? Tako se imava rada. Cedrik je vsa moja sreča, ves moj svet. Vse sem storila, da mu postanem dobra mati!“ In mehek glas se ji je tresel in oči so se ji napolnile s solzami. „Vi ne veste, kaj mi je bil otrok,“ je tiho pristavila.

Stari gospod je zakašljaj.

„Neprijetna dolžnost mi je povedati, da Vam grof Dorincourt ni — prijazno naklonjen. Grof je star in poln predsodkov; Amerika in Amerikanci so mu bili posebno v želodec, zato ga je tudi sinova ženitev zelo razjezila. Obžalujem, da moram prinašati tako nevesela naročila, toda grof se je odločil, da Vas noče videti. Njegova želja je, vzgojiti lorda Fauntleroya pod osebnim nadzorstvom in ga pri sebi imeti. Grof je najrajši na gradu Dorincourtu, kjer pre-

mohamedansko veroizpoved: „Allah je Bog, in Mohamed njegov prerok.“ Nato je Turek krohotaje zaklical: „Krščanski pes! Kristusa si zatajil. Ne mara več zate. Mohamed pa tudi noče hinavcev, ki se ga oprimejo zgolj iz strahu pred smrtjo. Pojdi torej naravnost v pekel!“ In mu je odrezal glavo.

Kdorkoli veruje v življenje onkraj groba, mora priznati, da je bila to malo čudna smrt. Stopiti pred večnega sodnika z dušo, ki je obsejala med dvema nasprotjema. Ni prav prijetno! V svoje opravičenje dotičnik niti tega ni mogel reči, da je ravnal po svoji vesti.

Človek brez prepričanja, človek, ki sam ne ve, kaj je prav, je največji siromak v smrti. To bo priznal vsakdo, ki veruje v življenje onkraj groba.

In človek brez verskega prepričanja je tudi na tem svetu največji revež. Vsaka njegova stopinja je negotova.

Taki siromaki so bili Slovenci v osmem in devetem stoletju po Kristusu: Ljudje, ki si sami niso bili na jasnem, je-li prav, kar delajo, ali ne. Narod brez duše! Kakor ladja brez krnila! Potlej se pa čudimo, da so izgubili narodno samostojnost.

Slovenci takrat niso vedeli, kaj je prav: Ali častiti poganke bogove, ali moliti Križanega. Imeli so pa zavest, da jim višja bitja ne bodo dala sreče, ako ne bodo delali prav... Treba je pomisliti, da poganiki, čuten narod v vsakem vodnem valčku, v vsakem duhu vetra vidi nadzemska bitja... Tako so Slovenci omahovali od Peruna h Kristusu, od Kristusa k Perunu. Ako so Slovence zmagali poganiki Obri, so Slovenci poklekovali pred križ. Če pa so Slovence nesramno izdali krščanski Bavarci, se je slovenski narod začel oprijemati starih bogov.

Slovenci so bili v dobi poganstva vzgojeni tako, kot vsako poganstvo: Če je prišla nesreča, so svečeniki klicali ljudstvu: „Nesmrtni bogovi so vas udarili zaradi vaših hudobij.“ Kakor vsak ve, se to lahko vedno reče. Kjer je mnogo ljudi skupaj, ni nikoli brez hudobij. Ako je poganke Slovence doletela sreča, jim je malikovalski svečenik klical: „Bogovi so nas oblagodarili, dasi njihovih dobrot nismo vredni.“

Narod se je torej obrnil od starih bogov, kakor hitro je videl, da so kristjani povsod močnejši kot pagani. Malikovalski svečeniki so bili namreč Slovence polagoma tako zaslepili, da so Slovenci uspehe vsakega naroda pripisovali skoro izključno le višjim bitjem, kakor so tudi svojo lastno srečo Slovenci vselej smatrali predvsem kot dar slovenskih bogov. Narod je v svoji zaslepljenosti popolnoma dosledno mislil: „V slučaju nesreče je predvsem iskati vzroka v višjih bitjih, ne v razmerah, v katerih živimo.“ In na

biva večji del leta. Londona ne ljubi, ker je zelo podvržen hudemu trganju v nogah, zato bo tudi lord Fauntleroy navadno stanoval v Dorincourtu. Vam ponuja grof za stanovanje hišo Court Ladge, ki leži v bližini Dorincourta in po sebi umevno tudi lep letni prispevek. Lord Fauntleroy Vas sme obiskati, edina omejitev je, da ga Vi ne obiščete in da sploh ne stopite v park. V resnici ni to nikaka ločitev od sina in zagotavljam Vas, milostljiva, da so ti pogoji pod danimi razmerami jako ugodni za Vas. Izprevideli boste sami, da je za lorda Fauntleroya velikega pomena, da vzrase v taki okolici in da ima tako vzgojo.“

Havishamu je bilo neprijetno, ker je pričakoval zdaj kak prizor ali vsaj solze, in mu je bilo najbolj mučno, če je videl ženske jokati. Toda nič tega; mlada gospa je stopila k oknu in gledala nekaj trenutkov na ulico, da se umiri in osrči.

„Kapitan Errol je z vso dušo ljubil Dorincourt,“ je naposled rekla. „Ljubil je svojo domovino in rojstno hišo in vedno mu je bilo hudo, da je pregnan iz nje. Bil je ponosen na svoj dom in na svoje ime. Njegova želja bi bila, to vem, da spozna njegov sin lepi, ponosni dom in da se vzgoji primerno svojemu bodočemu stanu.“

Stopila je zopet k mizi ter neizrečeno milo in udano pogledala mr. Havishama.

podlagi tega razmišljanja je Slovenec prišel do sklepa: „Ker kristjani povsod zmagujejo pagane, sledi iz tega, da je krščanska vera prava.“

Slovenci so bili takrat nerazsodno ljudstvo, kar se vere tiče, splošno seveda ne. Zato so se krščanske vere oprijeli tako, kakor so se. Prav je, da so postali kristjani. To je prav prvič zato, ker so tako vstopili v pravo vero. Drugič so si s tem ohranili življenje. Ako bi bili Slovenci ostali pagani, bi jih bili sosednji krščanski narodi poklali vse do zadnjega pod pretvezo, da je treba poganke pse spraviti s sveta. V tistih časih je bila človeška kri poceni. Kakor pripoveduje zgodovinar Kos, so tudi Slovenci poklali vse, kar so našli živega v deželah, v katerih danes živi slovensko ljudstvo. In ne verjamem, da bi bili Slovenci to klanje izvršili brez verskih nagibov. Prebivalci, katere je slovenski narod našel na sedanjih slovenskih tleh, so bili domalega vsi kristjani. Slovenci so bili še pagani, ko so prišli v sedanjo slovensko domovino. In znano je, s kako nepopisljivim zaničevanjem govori pogan o krščanski veri; s kakšno slastjo in s kakšnim zasmehom*) je pogan od nekdanj rad uničeval krščansko vero, kjerkoli je mogel!

Prav je torej bilo, da so se pokristjanili. Napačno je bilo samo, da so se pokristjanili tako, kakor so se.

Poganske vraže, to je bil tisti tok, ki je prinesel Slovence v cerkev Kristusovo. Pokristjanila jih je misel: „Krstiti se moramo dati, potlej bodo naši meči zmagali vedno in povsod!“ Dali so se krstiti, a so bili vkljub temu zmagani skoro vselej, kadar so se lotili sosedu, ki je bil močnejši, kot sami.

Zdaj so bili pa med dvema stoloma. Zdaj jim je šlo v njih verskem prepričanju vse navskriž. Kaj se hoče drugega pri divjakih! Narod je na ta način izgubil notranjo oporo. Če je miroval, ga je izsesaval krščanski Nemec. Če se je Slovenec Nemcu uprl, je bil Slovenec zmagan, in krščanski duhovniki so trdili, da je Slovenca krščanski Bog kaznoval s porazom, ker se je Slovenec sprl s krščanskim sobratom, z Nemcem. V tisti dobi so nemški krščanski duhovniki premnogokrat zlorabljali vero v politične namene. Kadar so Nemci zmagali Slovence, so med Slovenci vselej zopet nastopili stari slovenski poganiki duhovniki. Prišli so iz svojih gozdnih skrivališč, iz svojih puščavniških brlogov, podali se med ljudstvo in klicali: „Stari bogovi vas kaznujejo. Vi ste zapustili bogove, bogovi pa vas!“

In ljudstvo je bilo zbegano. Javno je častilo krščanskega Boga. Skrival je molilo malike... Ljudstvo brez vere!

*) Zaničevanje križa, ki je bil v starem veku isto, kar so danes vislice.

„Moj soprog bi hotel tako imeti,“ je preprosto rekla, „in bo tudi za dečka najbolj prav. Vem, prepričana sem, da grof ne bo tako krut, da bi mi hotel odtegniti sinovo ljubezen, in vem tudi, da je, ko bi tudi hotel to storiti, moj dečko veliko preveč podoben svojemu očetu, da bi mogel kdo vplivati nanj; zelo razumen je in zvestega, ljubeznjivega srca. Ljubil bi me, tudi če bi me ne mogel videti, in dokler se bova lahko sempatja videla, bom vse lahko prenašala.“

„Nase ne misli veliko,“ si je odvetnik na tihem mislil. „Zase ne stavi nikakih pogojev.“

„Milostljiva gospa,“ je potem rekel, „ceniti znam Vašo nesebično obzirnost za sina in sam Vam bo kot mož enkrat hvaležen. Dam Vam zagotovilo, da bo imel lord Fauntleroy najskrbnejšo vzgojo in oskrbo in da ga bo grof Dorincourt tako skrbno čuval kakor bi ga mogli le Vi sami.“

„Upam le,“ je rekla mehkosrčna mati, „da bo stari oče Cedrika rad imel. Mehko in nežno srce ima in je navajen velike ljubezni.“

Mr. Havisham je moral zopet zakašljati; ni se mogel prav predstavljati, da bi prevzetni, brezobzirni, stari gospod, ki je bil tako nagle jeze, sploh koga mogel rad imeti, toda vedel je, da je v njegovo korist, ako je na svoj neprijazen način dober do bodočega dediča in vedel je tudi, da bo grof, ako bo otrok delal čast njegovemu imenu, ponosen na dečka.

Slovenci tedaj niso imeli tega, kar je v sili vsakemu človeku poglavitna tolažba. Niso imeli verske opore.

In nahajali so se v veliki sili. Borili so se za narodno samostojnost.

V sili vsakdo jako intenzivno misli. Kdor se navadno nikoli ne spominja višjih bitij, tudi tak si misli v sili, da mu molitev ne more škodovati. Sam pri sebi ugiba: „Če ni Boga, mi molitev ne bo škodovala; če je Bog, mi molitev lahko mnogo koristi.“ In pod vtisom te misli začne moliti, se oprime zaupanja v Boga kot poslednje rešilne bilke.

Zdaj si predstavljaj Slovence osmega in devetega stoletja! Predstavljaj si ta narod, čigar mišljenje je bilo še prepojeno s poganskimi vražami. Neštetokrat so morali prijeti za orožje, da so branili svojo posest zoper napade sosedov. Pred bojem so se vselej ozrli proti nebu. Toda višjih moči zanje ni bilo. Premnog Slovenec si je v tistih časih mislil: „Stare bogove smo zatajili. Ne ščitijo nas več. Morda so tudi res izgubili nekdanjo moč. Krščanski Bog nas pa ne mara, ker nam nikdar ne da zmage nad krščanskimi sosedi.“ In tistega momenta, ki v boju dá največ poguma, to je verske opore, pri tedanjih Slovencih ni bilo.

(Dalje prih.)

Politične vesti.

V bosanskem odseku državnega zbora so stavili krščanski socialci in Jugoslovani nove resolucije. Resolucije kršč. socialcev se obračajo samo proti Burianu, one Jugoslovani tudi proti Bienerthu. Prvi je govoril ministrski predsednik Bienerth, ki je zagovarjal vladu. Dejal je da je bil sklep ministrstva soglasen in da je ministrstvo pripravljeno nositi odgovornost; odgovornost pa leži tudi na parlamentu in na delegaciji, ki vladi ni dala nobenega merila glede odveze bosanskih kmetov. Vlada je delala s stališča, da je ustanovitev agrarne banke brez dovoljenja bosanskega deželnege zbora nemogoča. Ministrski predsednik je dejal, da je dr. Šusteršič svoj čas govoril za pariteto naše države pri agrarni banki. V tem oziru se vrše pogajanja, da bosta država in avstrijski kapital paritetno zastopana. Ne brigamo se samo od slučaja do slučaja za Bosno, vedno jo moramo imeti pred očmi in tako bo mogoče uspešno zastopati in braniti naše koristi v Bosni. Po Bienerthu je govoril krščanski socialci Bielo-hlawek, ki je napadal samo Buriana. V imenu Jugoslovani je govoril poslanec dvorni svetnik Vuković, ki je ostro napadal stališče avstrijske vlade. Stavil je resolucijo: 1. Vladi se izrazi nezadovoljnost. 2. Ustanovitev mažarske agrarne banke je nezakonita in ničeva, ker je proti

členu 3. bosanskega zakona z leta 1880. 3. Vlada se poziva, nobenemu načrtu bosanske ustave pritrditi, ki bi ne imel v sebi odveze kmetov iz bosanskih deželnih sredstev. — Opozicija, obstoječa iz Jugoslovani, Čehov, social. demokratov je nato imela poganjanja, za katere resolucije naj skupno glasuje, da prepreči cepljenje glasov.

V seji „Slovanske enote“ se je razpravljalo edino o madžarski agrarni banki v Bosni. Zastopniki Jugoslovani so naglašali, da je z ustanovitvijo madžarske agrarne banke vlada prodala bosansko prebivalstvo Madžarom, ter apelirali na ostale slovanske poslance, naj bi podpirali Jugoslovane v neizprosni boju proti Bienerthovi vladi. „Slov. enota“ je na to soglasno sklenila, da je povsem solidarna z Jugoslovani in da jih bo z vsemi silami podpirala v njih upravičeni borbi.

Državni zbor. Proračun trgovinskega ministrstva kaže, da rastejo stroški od leta do leta; za leto so proračunjeni na 162,504.830 kron, za bodoče leto pa že na 201,154.000 K. Ogromno so poskočili izdatki za zgradbe pristanišč v Dalmaciji in na Primorskem. Za Primorsko izkaže proračun 342.000 kron, za Dalmacijo 800.000 K. Te svote pridejo v izplačilo bržčas šele bodoče leto in so v zvezi z akcijo za povzdigo Dalmacije in Primorja. Za skladišča v Trstu se proračunava zopet 1,244.260 K. Za poštne in brzojavne urade se proračunava 157,826.000 K. Dohodki v letu 1908 so bili proračunjeni na 186 milijonov 100.520 K. — Proračunski odsek je odobril proračun ministrstva za deželno brambo. Skupni stroški se proračunavajo na 87,304.574 K in sicer za deželno brambo 56,279.457, za orožništvo 23,452.276 K itd. Minister Georgi je odgovarjal predgovornikom, ki so izražali razne želje in zahteve.

Nove volitve na Ogrskem. „Budapesti Naplo“ pravi, da bodo na Ogrskem nove volitve, ker cesar hoče, da bi bilo z novimi volitvami mogoče stranki iz leta 1867. in grofu Andrassyju stopiti na čelo vlade in tako omogočiti večino Košut-Andrassy.

Srbska vlada o „veleizdajniškem“ procesu. Poluradni list srbske vlade „Samouprava“ piše o „veleizdajniškem“ procesu: Tok zagrebškega procesa in vse, kar se je videlo in slišalo med razpravo, bo vendarle doneslo za ceno mučeništva mnogo vrlih srbskih sinov en pozitiven dobiček Hrvatim in Srbom. Vse to bo odprlo oči tudi tistim, ki sedaj delujejo na ustvarjanje posebnih hrvatskih in srbskih interesov, in bo pomnožilo vrste hrvatsko srbske koalicije. Narod z dvema imenoma bo pod pritiskom težkih razmer prišel do zavesti in spoznanja, da ime ne sme biti razlog za neslogo in sovraštvo med rodnimi, enokrvnimi brati, in

nižjimi pri njegovih starejših sinovih je grofa tako globoko užalilo. Ali je morda deček poddedoval to lastnost od svojih stricev mesto ljubeznjivih lastnosti svojega očeta?

V velikem notranjem nemiru je nadaljeval pogovor z gospo Errol, dokler ni prišel otrok. In ko so se vrata odprla, se je mr. Havisham skoro zbal pogledati Cedrika. Za mnoge ljudi, ki so vrlega moža dolgo poznali, bi bilo zelo zanimivo opazovati, kaj se je v njem vršilo, ko je videl dečka hiteti k materi — preobrat v njegovih občutkih je bil tak, da ga je naravnost pretreslo. V prvem hipu je spoznal, da je bil mali deček lepši in plemenitejši kakor je sploh kedaj koga videl in pritem je imela njegova zunanost nekaj prav posebnega. Mala postava je bila ljubka, krepka in energična; glavico je nosil visoko in v vsem nastopu je kazal veliko hrabrosti; očetu je bil neprimerno podoben: imel je njegove zlate kodre, od matere pa velike rujave oči, samo da ni bilo v njegovih očeh niti pičice plašljivosti ali žalosti, ampak gledale so mu tako nedolžno in brez strahu v svet kakor bi njih imetnik nikoli ne smel spoznati strahu in skrbi.

„Najlepši deček, ki sem ga sploh videl, in pasmo ima fant,“ si je mislil mr. Havisham, dočim ni drugega rekel nego besede: „To je torej mali lord Fauntleroy?“

(Dalje prihodnjič.)

navdalo ga bo prepričanje, da je samo v slogi spas in rešitev.

O veleizdajniškem procesu v Zagrebu piše v uvodnem članku „Frankfurter Zeitung“ natančno, jedrnatu kritiko, v kateri strahovito biča pravno postopanje predsednika in državnega pravdnika, ter zaključuje, da je nastop obdolžencev popolnoma opravičen, in njihovo obnašanje v primeri z obnašanjem sodnih funkcionarjev naravnost ugledno. „Schlesische Ztg.“ pa pravi, da je zagrebški veleizdajniški proces žalosten in sramoten odlomek zgodovine madžarsko-nemške kulture.

Dr. Roseggerjev predlog in Poljaki. Z ozirom na dr. Roseggerjev predlog, da bi 1000 premožnih Nemcev darovalo po 2000 K za Südmarmko, je neki neimenovani poljski rodoljub izročil notarju dr. Klemensiewiczzu dva 4% zastavna listka gališke deželne banke po 1000 K za poljsko šolsko družbo s pozivom na poljsko javnost, naj sledi njegovemu zgledu. Poljaki se nadejajo, da bodo imeli preje zbranih 2 milijona kron, kakor pa Nemci.

Turško. Zaplenjeni denar odstavljenega sultana Abdul Hamida vporabijo v to, da pokrijejo stroške mladoturške ekspedicije v Carigrad, da plačajo odškodnino Armencem v Adani, da poravnajo polletne plače častnikom in da nakupijo deset malih vojnih ladij. Kar preostane denarja, se porabi za plače uradnikom. „Köln. Zeitg.“ pa piše: Kakor znano, hoče vlada zapleniti premoženje Abdul Hamidovo, ki je naloženo v inozemstvu. Kar se tiče vložkov pri nemških bankah, bi se jih smelo izročiti le, če bi se jim bivši sultan prostovoljno odpovedal, ali pa temeljem pravokrepne razsodbe.

Zarota proti Mladoturkom. Orožniški poveljnik Haidar paša je dobil zaupno poročilo, da nameravajo kurdski vojaki uprizoriti revolto proti mladoturškemu gospodstvu, da bi s to revolto izzvali intervencijo evropskih velesil. Vlada je ukrenila najstrožje varnostne odredbe.

Iz slovenskih dežel.

Železniška nesreča pri Pesnici.

O tej nesreči poroča „Slov. N.“ natančneje: Poštni vlak št. 37, takozvani gledališki vlak, ki odpelje iz Gradea ob 11. uri 32 min. ponoči in pride v Maribor ob 1. uri 7 min., je bil pred vhodnim znamenjem postaje Pesnica ustavljen. Naenkrat pridrvi za njim koroški brzovlak št. 9, kateri odpelje iz južnega kolodvora ob 12. uri 19 min., in se zaleti vanj z vso silo od zadaj. Bil je iz sosednje postaje prezgodaj za poštnim vlakom spuščen. Sunek je bil grozen. Strašanski pok, krik potnikov, polom voz, nato nenadna tišina, in zdelo se je, da mora biti vse drobno. Strojnik brzovlaka je sicer zagledal nekoliko pred seboj poštni vlak, zastavil vse zavore, toda bilo je prepozno. Zavozil je vanj ravno, ko je peljal zadnji voz mimo vhodnega znamenja. Stroj brzovlaka se je zaril s tako silo v zadnji voz poštne vlaka, da ga je prerezal in obtičal kot klin v razbitem vozu. Zadnji voz se je pri tem zaletel v predzadnjega in ga popolnoma zdrobil. Pri tem so padli iz tira vsi vozovi poštne vlaka, obenem pa tudi stroj, službeni voz in še en voz brzovlaka. Ker so se v razbitih vozovih razbile tudi svetilke, se je užgal prosti plin in naenkrat so razsvetlili temno noč visoki in močni plameni, ki so se dvigali nad razvalinami. V tem trenutku pridrvi tržaški brzovlak, ki je odpeljal iz Maribora ob 12. uri 52 min. K sreči je opazil strojnik še pravočasno pred sabo visok plamen, ki mu je razsvetlil nesrečo, in je ravno pred njim ustavil. Potnikom, ki so izstopili, se je nudil grozen prizor. Izpod gorečih razvalin so ravno potegnili popolnoma zmečkano truplo slikarja Walterja iz Maribora, ki se je vozil v zadnjem vozu zadetega poštne vlaka. V njegovi bližini so dobili nezvestnega poročnika lovskega bataljona. Tržaški brzovlak je sprejel ponesrečence, kakor tudi del potnikov in jih odpeljal v Maribor. Največ potnikov pa se je zbralo na postaji Pesnici, kjer so v polnem razburjenju čakali pomožnega vlaka. Brzojavili so takoj v Maribor. Brzojavna zveza z Gradcem

„Lord Fauntleroy ne bo ničesar pogrešal, o tem sem si na jasnem,“ je odgovoril, „le z ozirom na dečkovo srečo je grof želel, da boste blizu njega živeli, da ga boste lahko vsak dan videli.“

Havishamu se ni zdelo primerno, da bi dobesedno ponovil izraze, s katerimi je grof ta sklep utemeljeval, ampak je rajši povedal njegovo ponudbo v uljudnejši in milejši obliki.

Iznova mu je bilo nekoliko tesno pri srcu, ko je gospa Errol poklicala Mari ter ji ukazala, naj poišče dečka.

„Ga ne bo težko najti,“ je rekla, „pri mr. Hobbsu sedi na vogalu na visokem stolu in klepeta o politiki ali se pa kako zabava med milom, lučmi in takimi stvarmi, vesel kakor vedno.“

„Mr. Hobbs ga pozna, odkar je na svetu,“ je pojasnila gospa Errol. „Zelo dober je Cedriku in sta si debela prijatelja.“

Slučajno je mr. Havisham, ko se je mimo peljal, pogledal v ne posebno elegantno prodajalno z odprtimi krompirjevimi vrečami, s sodi z jabolki in stoterno kramarijo, ki je bila notri na prodaj, zato so se mu iznova vzbudili resni dvomi. Na Angleškem nimajo otroci uglednih starišev navade, občevati v kramarijah, in stvar se mu ni zdela brez pomisleka. Slabe manire in nagon za nižjo družbo bi bilo nedostojno za dečka; kajti ravno nagnjenje do občevanja z

pa je bila pretrgana, ker so nakopičeni vozovi na mestu nesreče polomili dva brzovarna droga, vsled česar so se potrgale žice. Oddali so poročilo Mariboru, od koder so Gradec telefonično obvestili. V predzadnjem vozu so bili 4 potniki, ki so dobili precejšnje poškodbe, katere so tudi odpeljali v Maribor. Izmed potnikov brzovlaka, katerih je bilo precej, ni poškodovalo nikogar. Edini inženjer Heschl, ki se je peljal službeno na stroju, se je zaletel pri sunku s tako silo v strojno ograjo, da se je malo potolkel in pretresel živce in možgane, kar zna imeti še slabe posledice. Materijalna škoda znaša 80 do 100 tisoč kron. Kdo je povzročil nesrečo, še ni natančno določeno. V preiskavo pridejo uradniški aspirant Slansky, ki je imel službo v Pesnici, postajni čuvaj A. Kvas in čuvaj A. Franges na bloku št. 8. med Št. Iljem in Pesnico. Zadnji trdi namreč, da je dobil pred brzovlakom št. 9. poročilo, da je proga prosta in poštni vlak že v Pesnici, nakar je seveda brzovlak popolnoma pravilno spustil naprej. O tem poročilu pa Slansky odločno trdi, da ga on ni dal in da je bil brzovlak brez njegovega dovoljenja spuščen za poštnim vlakom. Na progi je delalo več sto delavcev in je že zopet popolnoma popravljena. Naknadno se poroča, da je brzovlak iz Gradca, ki je peljal mimo mesta nesreče ob 5 uri jutraj, zadel enega delavca in ga vrgel s tako silo v nasip, da si je razbil črepinjo in ni upanja, da bi okrevljal. Vlak se je ustavil, vsprejel ponesrečenca, katerega je dr. Langer, ki je bil slučajno v vlaku, za silo obvezal in ga odpeljal v Maribor.

Deželnozborske volitve na Štajerskem. V splošni skupini okrajnih glavarstev Celje-Brežice-Slovenski Gradec je dobil klerikalni kandidat Pišek 6051 glasov, kandidat „Narodne stranke“ Brinar 1777, socialni demokrat Sitter pa 2752 glasov. Izvoljen je torej klerikalec Pišek. — V splošni skupini okrajnih glavarstev Maribor-Ljutomer-Konjice-Ptuj je bil izvoljen klerikalni kandidat dr. Anton Korošec. — V splošni skupini spodnještajerskih mest in trgov je dobil slovenski kandidat Ivan Rebek 1013 glasov, nemškonacijonalni kandidat Kral 2281, socialnodemokratski kandidat Horvatek pa 2165 glasov. Ker ni dobil nobeden izmed kandidatov potrebne absolutne večine glasov, se vrši med Horvatkom in Kralom ožja volitev. Ker bodo Slovenci glasovali za socialnega demokrata, je Horvatkova izvolitev zagotovljena.

Kdo bode šolski nadzornik nemških šol na slovenskem Štajerskem? Ta nadzornik bo pričel svoje poslovanje meseca septembra t. l. ter bode imel svoj sedež v Celju. Imel bode le posvetovalni glas ter bode prisoten ob sejah okr. šol. svetov, kadar se bo šlo za stvar kake „nemške“ šole. Tačas se ga bode moralo vabiti k sejam. To nadzorniško mesto je torej pravo peto kolo pri vozu, a moralo se je aktivirati, kajti hotel je to nemški „Volksrat“ in temu se vlada ne upa zameriti. — Kot moža za to mesto se imenujeta okr. šol. nadzornik Dreflak in meščanski učitelj Avg. Aistreich v Celju. Prvi pa je „Volksratu“ še premalo nemški, a Aistreich se je že prevečkrat kompromitiral ter je postal nemogoč. In tako mislijo poveriti z nadzorništvom ponemčevalnic na Spodnjem Štajerskem vodjo dekliske meščanske šole v Ptuj, Antona Steringa. — Vederemo!

Za promet tujcev na Koroškem se sistematično dela, zlasti za kopališča ob Vrbskem jezeru. Po novem voznem redu bo skoraj direktna zveza z Budimpešto, tako da bo vožnja trajala le dvanajst ur. Prav tako tudi polno vlakov za izletnike na vse strani. Železniška uprava jim gre seveda povsod na roko, že ker je to tudi v nacionalnem oziru velikega pomena na južnem Koroškem. Silno dosti si obetajo i od turske železnice, ki jo otvorijo čez mesec dni. —

Celovski bankir Jožef Winkler je obsojen v 13 mesečno težko ječo zaradi prestopka krive in zaradi poverbe v dveh slučajih.

Primanjkljaj goriške „Banca popolare“ znaša 960.000 kron. Oblast je zahtevala od članov načelstva, da založe primanjkljaj v treh dneh iz

svojega, kar se je baje tudi zgodilo. Deleži banke, ki so veljali doslej 240 kron, so padli na 70%. Sanacijo banke je prevzel „Avstrijski kreditni zavod za trgovino in obrt“, ter bo banka v bodoče le kot nekaka podružnica zavoda. To je hud poper za vladajočo liberalno stranko, kajti ta polom bo imel tudi dalekosežne politične posledice. Velik udarec je to tudi za župana Bombinga, ki je moral zastaviti skoro celo svoje imetje.

Demonstracije proti dr. Luegerju. V Trstu so dunajskemu mestnemu občinskemu svetu z županom dr. Luegerjem na čelu ponoči priredili Italijani pred hotelom „Volpich“ burno demonstracijo. Policija je razgnala demonstrante ter aretirala dva izmed njih. — Tudi v Splitu so se vršile ob prihodu dunajskega občinskega sveta velike demonstracije naperjene proti dr. Luegerju in krščanskim socialcem. Ob pristanišču je bila zbrana tisočglava množica, ki je pozdravila Dunajčane z žvižganjem in urnobesnimi „abcug“ klici. Redarji, orožniki in finančni stražniki so opetovano naskočili demonstrante z golimi sabljami. S težkim trudom se jim je posrečilo razgnati množico. Ranjeni sta bili dve osebi. Policija je aretirala okoli 100 demonstrantov.

Stavka voznikov gramoza v Trstu, katero je pričela pred 4 meseci zadruga okoličanskih in istrskih voznikov, se je končala kljub silnemu vsestranskemu nasprotovanju s popolnim uspehom. Mestna občina je namreč oddala dobavo gramoza omenjeni zadrugi s 16% poviškom prvotne vskljene cene.

Zveza narodnih društev na Goriškem je imela v nedeljo svoj občni zbor v dvorani pri „Zlatem jellenu“ v Gorici. Prišlo je z vseh strani dežele okoli 100 delegatov Zvezinih društev. Zborovanje je otvoril predsednik dr. Dinko Puc. Iz poročila tajnika Damira Feigla je razvidno, da šteje Zveza sedaj 101 društvo. Zveza organizuje pevske zборе ter skrbi za dobro izvežbane pevovodje. Zveza šteje 60 pevskih zborov na Slovenskem. Zveza je odpravila konkurenco pri veselica ter uredila ples, da se čisti dobički porabijo v prosvetne svrhe.

Kranjsko.

Profesor Jarc zagovornik klerikalcev. Odkar je postal dr. Lampe deželni odbornik, ne govori več toliko, ampak dela tem več in sicer dela z vso njemu lastno zlobnostjo na uničenje naprednega življa v deželi. Dobil je nekaj moči v roke in to moč zlorablja na tihem, a tem hujše, kakor je zmožen le on. Bojimo se, da bo dobil dobrega učenca v profesorju Jarcu in vedno nam bi bilo žal, ko bi morali Jarca po istem kopitu soditi kakor dr. Lampeta. Damo mu prav dober svet, naj ne hodi po dr. Lampetovih stopinjah, da ne bodo potem njegovi pristaši sodili tako o njem kakor sodijo o dr. Lampetu. — V sobotnem „Slovencu“ smo čitali dolgo filipiko, ki jo je imel profesor Jarc o taktiki narodnonapredne stranke in v kateri je skušal izpodbijati očitanja, ki jih napredni govorniki in napredno časopisje meče na klerikalce. Ta izpodbijanja so bila jako slaba, brez vsakih argumentov in to velja zlasti kar se tiče početja klerikalnega deželnega odbora. Ako ti sočkrat ali nobenkrat ne govori o tem, dejstvo je, da nastavlja in bo nastavljala klerikalna stranka svoje politične agitatorje v deželno službo. Dolgemu govoru profesorja Jarca bomo prihodnjič posvetili več odgovora, danes se omejimo samo na prej omenjeno nastavljanje klerikalcev v deželno službo. Posebno eno masno službico, združeno s potovalnimi dijeltami, so kakor nalašč ustvarili, da bo dotični uradnik nadzoroval nele gospodarske, ampak nadzoroval in ustanavljal tudi klerikalne bojne organizacije. To bo kaj prijetno, ko bo hodil — notabene že hodi — deželni uradnik po deželi ter ustanavljal klerikalne organizacije na deželne stroške. Stranka ima premalo denarja, da bi po deželi pošiljala na svoje stroške agitatorje, veliko pripravnije je, ako se bo agitator plačeval iz deželne blagajne, kar se že godi! Ej, pametno je to, toda radovedni smo,

če bodo davkoplačevalci to dolgo časa mirno gledali. Ne verjamemo! V kratkem se bomo o tem še pomenili, ker smo mnenja, da to ni nič kaj v interesu kranjske dežele.

Shoda nar.-napredne stranke na Rakeku, ki se je vršil preteklo nedeljo v restavraciji g. Domicelja, se je udeležilo okoli 200 mož iz vsega cerkniškega okraja. Na shodu je kot prvi govornik gosp. poslanec župan Hribar v svojem izbornem, dolgotrajnem govoru najprej na kratko omenil nekaj zgodovine okupacije Bosne ter osvetlil predrzne namene oholih Madžarov. Govornik je pojasnil, kako so že doslej Madžari zlorabljali Bosno. Privilegirana ogrska agrarna banka pa dobi v roke še odkup kmetov. Kar se je tu zgodilo, je pravi avstrijski Panama. Z ostrimi besedami je opisal nevarnost, ki nam grozi vsled nemške politike, nakar je vladni zastopnik govorniku zagrozil, da zaključi shod, ako bo govornik rabil tako ostre izraze. Res pa je, da le zveza z Nemčijo sili našo državo v vedne homatije in velike stroške. Govornik je pojasnil razmere v „Slov. enoti“ in končno še celo vrsto notranjepolitičnih vprašanj. Zborovalci so njegov govor burno odobraval. — Drugi govornik dr. Žerjav je grajal mlačnost nekaterih naprednjakov. Kazal je s prepričevalnimi besedami na namen klerikalcev in vlade, in že danes bi se lahko govorilo o nekdanji „Kranjski hranilnici“, ako bi tudi klerikalci storili svojo dolžnost. Dotaknil se je tudi socialnega zavarovanja. Končno je opisal korupcijo v deželnem odboru, kjer se ustanove za dijake oddajajo kar pod roko, in pozival zborovalce, naj se oklenejo naprednega političnega društva za cerkniški okraj. — Več govornikov je nato še želelo pojasnil glede gospodarskih vprašanj. Predsednik izvrševalnega odbora nar.-napredne stranke župan Hribar je dal na vsa vprašanja jasne odgovore. V iskrenih besedah so izrazili zborovalci veselje, da gre stranka med ljudstvo: „Le tako naprej med narod!“

Slovenci in Slovenke! Višje deželno sodišče v Gradcu je razveljavilo zaplembo tega-le sestavka: Češki državni poslanec Vaclav Klofač je v seji avstrijske delegacije dne 30. oktobra 1908. govoril dobesedno tako-le: „Uporabljam, zavedajoč se tega, svojo imuniteto v to, da s te delegacijske tribune naravnost z gromovitim glasom kličem vsemu narodu, da se naj ravna po načelu „Svoji k svojim“, posebno sedaj strogo in konsekventno, da ne razbija nemških oken, ampak da ne obiskuje nemških in nemško-židovskih trgovin, da ne kupuje tujih izdelkov in tako mogočno uveljavi svojo moč kot konsument, ki zamore v odločilnem trenutku vpriporiti čudeže, če je organiziran in četudi na nas pošiljajo orožnike in vojake! Ti nas sicer zamorejo razganjati, morda tudi raniti, toda niti z artiljerijo, niti s celimi divizijami konjenice nas ne more nihče prisiliti, da bi zahajali v prodajalne naših sovražnikov, katerih sini nas provcirajo, ter jim nosili težko zaslužene groše. Zločinec proti češki stvari je sedaj vsak, kdor bi ravnal drugače. Niti vinarja ne več onim, ki nas zasramujejo in žalijo! Ponavljam: Niti ena češka noga ne sme več v trgovine onih, ki pljujejo na vse, kar nam je sveto in drago. Čeh mora podpirati Čeha, Čeh mora kupovati pri Čehu!“

Jugoslovanska nevarnost! Nekateri ljubljanski dijaki so začeli nositi jako praktično pokrivalo fes, ki prinaša v enoličnost naših modernih klobukov in čepic nekako slikovito izpremembo. Nihče ne vidi v tem nič slabega, le na ljubljanski realki, ki je nemška posest (!), je videl ravnatelj v tem neko demonstracijo ter je v četrtek prvemu dijaku, ki je prišel s fesom v šolo, ta fes konfisciral in vzel. Ne vemo, ali vidijo nemški profesorji v tem kakšno veleizdajstvo ali kaj enakega, v njih patriotičnih nemških srcih se je najbrž porodila jugoslovanska nevarnost, ki se s fesom dokumentira. Radovedni smo, kako bodo ti patrijotje opravičili to konfiskacijo. Vsakdo se lahko pokrije, s čimer se hoče, torej tudi s turškim fesom!

Človekoljubno državno pravdnštvo. Zaradi septembrskih demonstracij v petmesečno težko ječo obsojeni Fran Staut, ki ima skrbeti

za bolešno ženo, tri nedorasle otroke in 70letno mater, je hotel vložiti, ko je prestal polovico svoje kazni, prošnjo na cesarja, da bi se mu spregledala ostala kazen. Sodišče pa je to prošnjo za pomiloščenje na predlog državnega pravdnikstva zavrnilo — „wegen Abgang wichtiger Gründe“. So pač človekoljubi ti Neupergerji in drugovi, zanje še ni dovolj „važen vzrok“, da bi podpirali prošnjo kaznjence za pomiloščenje, čigar rodbina mrje gladi in pomanjkanja! Fiat justitia, pereat mundus, to je njih načelo napram Slovencem.

Vstopnina v cerkev. V Rakovniku pri Ljubljani se za vstop v novo cerkev pobira vstopnina! Tako se nam od verodostojne strani poroča in mi nimamo vzroka, da bi o tem dvomili. Bo moral spet Kristus priti ter z bičem razgnati kramarje iz templja!

Rekurz ljub. veteranskega društva proti odloku tukajšnje deželne vlade, s katerim se je društvo razpustilo, je ministrstvo notranjih zadev zavrnilo. S tem je usoda tega vedno lojalnega in patrijotičnega društva zapečaten. Zaslugo za to pa ima naša ljuba in pravična vlada, ki je vzela tudi društveni denar.

Mestni občinski svet v Pragi za „Aljažev dom“. Mestni občinski svet v Pragi je na predlog občinskega svetnika dr. Stanislava Prachenskega v seji pretekli petek sklenil darovati 100 K za zgradbo „Aljaževega doma“ v Vratih. Kakor slišimo, bodo tudi druge češke občine prispevale za „Aljažev dom“. To je praktična slovanska vzajemnost!

Za železnico Kamnik-Polzela je vložilo štirideset občin ob kamniški železnici in projek-

tovani po tuhinjski dolini prošnjo na vojno in železniško ministrstvo. Ravno to so storile interesovane štajerske občine. Ta železnica je gospodarsko in strateško zelo potrebna.

Ženska podružnica nemškega Schulvereina v Ljubljani je imela leta 1908 424 članic, med temi 19 ustanovnic. V kakšnem razmerju je to število s slovenskimi ljubljankami, ki so članice družbe sv. Cirila in Metoda? Zgledujte se slovenske žene in dekleta!

Za pokončevanje kobilic. S Krasa je došlo v poljedelsko ministrstvo več zabojev zemlje, pokrite z veliko množino kobilic. Na kvadratni meter jih pride okoli 180. Glede na to je ministrstvo, ki se je prepričalo o nevarnosti kobilic, dovolilo za kmetsko prebivalstvo Goriško-Gra-

diščanske podpore 10.000 K. Nakupi se okoli 5000 puranov v Hrvaški in Dalmaciji ter se jih razdeli med prebivalstvo proti mali odškodnini.

Kočevarski nemški razbojniki so se zopet proslavili. V Rantolu, dve in pol ure od Kočevja so s palicami, koli in kamenjem napadli slovenskega trgovca Ig. Kvasa iz Kočevja. Malo je manjkalo, da ga niso pobili.

Slovensko trgovsko društvo „Merkur“ v Ljubljani priredi v nedeljo, dne 16. t. m. pešizlet čez Orlek in Sv. Magdaleno v Grosuplje, katerega se udeleži tudi društveni pevski zbor. Odhod ob 8. zjutraj. Zbirališče pred mitnico na Karlovski cesti. Gospode društvenike in prijatelje društva vabimo k obilni udeležbi.

Odvetnik dr. Fran Novak

uljudno sporoča, da je premestil in otvoril

svojo odvetniško pisarno

➡ Dalmatinova ulica št. 3 (poleg Kmetske posojilnice)

Ljubljana, dne 8. maja 1909.

Kopališče

in vodno zdravišče

Prospekte pošilja
Dr. Rud. Wackenreiter
zdravnik-voditelj in najemnik kopališča

Kamnik

na Kranjskem
pri Ljubljani

Postaja c. kr. drž. železnic. 1¼ ure od Ljubljane. Krasna planinska lega, v zatišju, milo planinsko podnebje. Za notranje in živčne bolezni, za rekonvalescente. Utrjevanje na razne načine. Skupno zdravljenje z vodo. (Zistem Priessnitz in Winternitz, polivi po Kneippu.) Radij, pitno in kopalno zdravljenje. Solne kopelji, kopelji v ogljikovi kislini in električne kopelji, zdravljenje z vročim suhim zrakom. Masaža in elektroterapija. Plavališče. Senčnat park.

Izvrstna restavracija z nizkimi cenami. Lepa stanovanja v kopališču in v raznih vilah. Začetek sezone 15. maja.

Priporočamo našim rodbinam

Holinsko cikorijo.

Steckenpferd lilijino mlečno milo

Najnežnejše milo za kožo
in proti pegam.

— Dobiti je povsod. —

Vir zdravja so

nealkoholične pijače, med katerimi
so nedosežne z **Maršnerjevimi**

šumečimi limonadnimi bonboni

(okus malinovca, citrone, jagode, češnje
in prvenca) napravljene

šumeče limonade.

Pristni samo
s to
varstveno
znamko.

Letna poraba
več nego
40 milijonov
kosov.

Edini izdelovalec:

„Prva češka deln. družba tvornice orientalskih sladkornin in čokolad, Kralj. Vinohrady, prej Maršner“.

Posojilnica v Radovljici

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

Rezerv. zaklada
iznaša:

kron 82.000

s podružnico na Jesenicah

sprejema hranilne vloge od
vsakega in jih obrestuje

Denarni promet
v letu 1907:

kron 5.500.000

po 4½%

brez odbitka rentnega davka. Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotovi denar, ne da bi se pretrgalo obrestovanje.

Posojila

se dajejo na vknjižbe brez amortizacije po 5¼% ali z 1% amortizacijo, na menice pa po 6%.

Eskomptirajo se tudi trgovske menice.

Posojilnica sprejme tudi vsak drug načrt amortizacijskega dolga.

Uradije se v centrali in v podružnici **vsak dan od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 6. ure popoldne izvzemši nedelje popoldne.**

Poštno-hraniln. račun centrale št. 45.867. Podružnice na Jesenicah št. 75.299.

Patentirano v 30 državah.

Varstvena znamka.

➡ Letošnja huda zima je pokazala, da presega glede trpežnosti vsako drugo opeko

Köhlerjeva cementna strešna opeka z zarezo.

V zalogi jo ima edini izdelovatelj
za slovenske dežele

Ivan Jelačin na Glincah pri Ljubljani.

Ravnotam se dobi tudi navadna cementna opeka brez zareze v najholiši kakovosti. Vprašanja je nasloviti na: Ivan Jelačin, Ljubljana.

Trgovina s špeci-
rijskim blagom

Trgovina z moko in
deželnimi pridelki

A. Šarabon, Ljubljana

priporoča svojo novourejeno **glavno zalogo rudninske vode.**

Velika pražarna za
kavo, mlin za dišave
z električnim obratom.

Točna in solidna postrežba!

Na drobno in debelo!

Zaloga brinja in sliv
za žganjekuho

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernove ulice

Največja izbira izgotovljene
obleke za gospode, dame

in otroke.

Zlate svetinje: Berlin, Pariz, Rim itd.

Najbolj. kosm. zobo-
čistilno sred-
stvo!

SEYDLIN
Izdelovatelj
O. Seydl

Ljubljana, Spital.-Stritar. ul. 7

Dobiva
se
povsod

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Ustanovljena
leta 1882

v Ljubljani

Podrejena skoncaciji „Zveze slov. zadrug“ v Ljubljani

Ustanovljena
leta 1882

na Dunajski cesti št. 18, na vogalu Dalmatinovih ulic
obrestuje hranilne vloge po

Poštno-hraniln. urada
št. 828.406.

4 1/2 %

Telefon št. 185.

brez odbitka rentnega davka, katerega posojilnica sama za vložnike plačuje.

Uradne ure od 8. do 12. in od 3. do 4. ure popoldne.

Hranilne vloge sprejemajo se tudi po pošti in potom hranilničnega urada.

Stanje hranilnih vlog
K 17,102.911-27

Upravno premoženje kmetske
posojilnice 31. dec. 1908
K 17,519.983-93

Denarni promet
K 17,417.344-75

Varnost hranilnih vlog je tudi zajamčena po zadružnikih.

Posojuje na zemljišča po 5 1/4 % z 1 1/2 % na amortizacijo ali pa po 5 1/4 % brez amortizacije; na
menice po 6 %. Posojilnica pa sprejema tudi vsak drugi načrt glede amortizovanja dolga.

Jos. Rojina v Ljubljani

v Šelenburgovih ulicah št. 5
priporoča

elegantne obleke po meri
iz pristnega angleškega blaga.

Priporoča svojo zalogo izgotovljenih oblek,
plaščev iz tirolskega nepremočljivega lodna.
Najsolidnejša postrežba.

Veronika Kenda

Ljubljana, Dunajska cesta 20

Zaloga papirja,
pisalnih in risalnih potrebščin

Glavna zaloga

A. Slatnarjevih zvezkov

Anton Turk

knjigovez in založnik v Ljubljani na Dunajski cesti
priporoča:

Ravnokar na novo izšli knjigi:

Pariški zlatar.

Povest iz dobe kralja Ljudvika XIV.
92 strani. Zbarvano podobo. Cena 60 v.
Po pošti 70 vin. Dobiva se tudi v vseh
slovenskih knjigarnah.

Iz dobe punta in bojev.

Dogodki iz okupacije Hercegovine.
Cena 60 vinarjev.

Julija Štor

v Prešernovih ulicah št. 5.
poleg Mestne hranilnice

Največja zaloga

moških, ženskih in otroških čevljev

iz najboljših tovarov, domačih in tujih.

Turistom priporoča pristne gojserske gorske čevlje

Zmerne cene.

Solidna postrežba.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnica v Spljetu

Podružnica v Celovcu

Podružnica v Trstu

Delniška glavica:
3,000.000 K

sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih

4 1/2 %

Rez. fond:

300.000 K

Kupuje in prodaja srečke in vrednostne papirje vseh vrst po dnevnem kurzu.

Ustanovljena l. 1854

Prva domača slovenska pivovarna

Telefon št. 210

G. AUERjevih dedičev, Ljubljana

Wolfave
ul. št. 12

priporoča slavnemu občinstvu in spoštovanim gostilničarjem svoje izbrano

marčno pivo v sodih in steklenicah.